

Quæstionum, Et Resolutionvm Legalium Libri Duo

Quæstionum, Et Resolutionum Legalium Libri Duo - Quorum Prior in duas Partes divisus, continet Resolutiones Beneficiales, Canonicas Et Regulares: Secundus Controversias Civiles determinat

Tonduti, Pierre François de

Lugduni, 1683

Cap. CVIII. De declaratione facta per moribundum pro exoneratione conscientiae, quod læsio ultra dimidium justii pretii intervenerat in contractu per eum aliàs celebrato. Vtrùm talis confessio ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98367](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98367)

Domini d'Albaron factum per Moniales Sancti Bernardi in civitate Cavallionis, nullum esse; & ita fuit executioni demandatum: dictusque Dominus d'Albaron domum suam repetere coactus fuit.

CAPUT CVIII.

De declaratione facta per moribundam pro exoneratione conscientie, quod læsio ultra dimidium iusti pretij intervenerat in contractu per eam aliis celebrato; utrum talis confessio præjudicet hæredi, vel filio legitimam petenti. Et de vi, ac efficacia similium declarationum in articulo mortis, pro exoneratione conscientie factorum; utrum gaudeant privilegio piæ causæ. Et de contractu sine solemnitate statuti facto per mulierem, aut minorem, ad exonerationem conscientie: Et utrum confessio illa sit revocabilis.

SUMMARIUM.

- 1 Confessio facta in exonerationem conscientie, censetur facta ob piam causam.
- 2 Confessio illa valet nemine acceptante facta, seu parte absente.
- 3 Substitutio pupillaris excludit matrem à legitima, quando facta fuit in exonerationem conscientie.
- 4 Quod procedit, maxime si illa confessio fuerit iuramento roborata.
- 5 Confitens se aliquid habere depositum, vel pignus, obligatur irrevocabiliter, si id fecerit pro exoneratione conscientie.
- 6 Favore animæ facta confessio præjudicat, & disponit.
- 7 Confessio incerta susinetur favore piæ causæ.
- 8 Legatum pro salute animæ factum dicitur pium.
- 9 Quando agitur de tertij præiudicio, non sufficit declaratio testatoris sub prætextu conscientie facta, nisi aliunde probetur ipsum habuisse in illa re conscientiam læsam.
- 10 Legatum ad piæ causas probari potest per duos testes.
- 11 Confessio patris ad piæ causas, non præjudicat legitima filij.
- 12 Legatum pro restitutione male ablatorum, debet per intrinsecas probationes justificari.
- 13 Confessio pro exoneratione conscientie, non præjudicat heredi in sua falcidia.
- 14 Legatum pro certis male ablatiis, secundum aliquos, non dicitur factum in causam piæ: quod explicatur ibidem.
- 15 Dum quaritur utrum dispositio sit ad piæ causas, inspicitur potius cui detur, quam causa propter quam datur.
- 16 Confessio adminiculari debet, quando agitur de legato facto pro conscientie exoneratione.
- 17 Læso præteriti temporis etiam per peritos probari potest.
- 18 Minor, vel mulier si contraxerint sine solemnitatibus, pro exoneratione conscientie, illorum confessio debet per adminicula roborari.

- 19 Confessionem pro exoneratione conscientie factam fidem facere, & obligare heredem, verius est.
- 20 Et ex hoc oritur obligatio non uti rei debita, sed uti testamento relicta.
- 21 Confessio illa non nocet creditoribus, nec filio quoad legitimam, nec heredi quoad falcidiam.
- 22 Decisionem 237. Vincent. de Franch. Rota Romana approbavit.
- 23 Hæres potest probare quod testator fecerit confessionem falsam credulitate motus, & docere de errore.
- 24 Plura de confessione facta in testamento, Remij. fivè.
- 25 Confessio prædicta revocari potest.
- 26 Fallit si fuerit iurata.

Declaraverat quidam moribundus læsionem enormissimam intervenisse in quodam contractu venditionis, & ideo pro exoneratione suæ conscientie mandaverat hæredi, ut prædium venditum restitueret: Unde dubitatum fuit, utrum talis declaratio esset valida, & hæredi præjudicaret: Pro validitate dicebatur dictam confessionem probari per duos testes omni exceptione maiores, Sacerdotes, quorum unus erat ex venerabili Capucinatorum ordine, & ex Illustri familia oriundus: & cum factum fuisset pro exoneratione conscientie, censetur facta favore piæ causæ; & videbatur debet unquam res alienum, quod ipsi etiam legitime profertur: l. Papinianus, §. 4. ff. de inoffic. testam. qua anima cæteris omnibus rebus anteposenda est: sancimus, Cod. de sacros. Eccles. & ideo declaratio confessio prædicta, quamvis absente parte facta, non probat prædictam læsionem in præiudicium hæredum ipsius, Guillelm. Benedict. in cap. Repetitius, de testam. in verb. si absque liberis materiam, num. 26. ubi dicit & quod licet substitutio pupillaris tacita non excludat matrem à legitima; tamen illam excludit, si pia causa pro exoneratione conscientie, vel pro restitutione male ablatorum fuit substituta: quod etiam voluit Fusarius plures allegans in tract. de substitut. pupil. quest. 157. num. 57. & quod maxime procedit, quando confessio fuit iuramento: ut per Guillelm. Benedict. loc. citat. num. 2. Idem tradit Mascard. de probat. conclus. 345. num. 1. & Ubi dat exemplum de eo, quod conclus. 3 est se habere aliquid in depositum, vel loco pignoris, dicens talem confessionem esse irrevocabilem, & habere vim debiti confessati, tanquam præter parte factam, & ab eo acceptatam: & consil. 176. num. 68. volum. 2. & Et quod talis confessio disponat, & præjudicet confitenti, cum dicatur facta favore animæ, & per consequens favore piæ causæ tenuit Jason consil. 110. num. 2. volum. 1. in consil. dicitur, ubi dicit, & legatum factum favore animæ pro exoneratione conscientie, non vitari potest incertitudinem; cum sit factum ad piæ causas: tradit Paul. Emil. Gall. in tract. de except. p. 2. cap. 1. part. 1. num. 26. ubi dicit & confessionem renunciationem factam pro exoneratione conscientie, quamvis absente parte, & non acceptatam, sit validam: Bertachin. in tract. de Episc. lib. 4. par. num. 82. ubi ad longum explicat, quænam legatam dicatur facta ad piæ causas; & inter cætera recitat legatum factum pro salute animæ. Ideo non est dubitandum quin legatum, de quo agitur, censetur factum ad piæ causam, & gaudeat illius privilegio, juxta tradita per Vincent. de Franch. decis. 237. & 238. Præsertim quia hic non agebatur de præiudicio reij, sed solius hæredis; quidquid aliud diceretur.

effert, si ageretur de præjudicio tertij, veluti si sub prætextu conscientie, testator fecisset declarationem, ut præjudicaret liberis primi matrimonij, & fraudem faceret dispositioni legis. Hodierna ad l. hac Edictali, quæst. 37. Cod. de secund. nupr. ubi copiosè disputatur, utrum legatum certæ quantitatis à conjugum in arbitrium viri relictum, ut illud pro ejus anima distribuatur, subiaceat dispositioni l. hac Edictali, Cod. de secundis nuptiis. Ergo videbatur quod confessio, & declaratio prædicta subsisteret in præjudicium hæredis, tanquam facta favore piæ causæ, & per duos testes omni exceptione majores comprobata;

10 † quod sufficit in hac materia, per text. in cap. relatum, de testam. & ibi Covar. & alij.

Contra tamen invalidandam dictam confessionem dicebatur, quod licet præmissa vera sint; tamen intelligenda sunt dummodo aliunde quam per assertionem testatoris probeatur malè ablatum. 1. Sicut dicitur de declaratione patris in præjudicium legitimæ filij; quia si crederetur patri sic consentienti, sequeretur quod pater posset filium private legitima; & sic aperta esset via fraudibus: ut in simili tradit Costa

12 de facti scientia, centur. 2. dist. 2. n. 29. † Ideo ultra confessionem testatoris dicentis relicta fecisse pro usuris, & malè ablati, debet aliunde probari ipsum habuisse conscientiam læsam. Pergrin. de fideicom. artic. 4. num. 14. vers. quomodo etiam, Tusch.

13 in verb. legatum, conclus. 144. num. 3. † Et quod dictum est de legitima, eodem modo statuendum est in falcidia. Tusch. in dicto verb. legatum, conclus. 55. num. 7. Merlin. in tract. de legitim. lib. 2. tit. 1. quæst. 10. num. 15. post Bartolum in l. qui uxori, ff. de auro & argent. legat. ubi plures allegat: & loquitur etiam de præjudicio hæredis volentis detrahere falcidiam, quam ex tali legato detrahere potest, nisi per testes, aut alias probationes doceatur testatorem in tantum fuisse obligatum effectualiter pro malè ablati, & usuris.

14 Præterea Doctores non dant præcisè privilegium piæ causæ similibus legatis factis pro restitutione malè ablatorum, nisi aliunde constet de veritate relictæ; quando persona, cui legatum factum fuit, est certa, ut videre est apud Bartol. in l. 1. Cod. de sacros. Eccles. num. 36. quem sequitur Angel. in tract. de testam. gloss. 7. num. 5. & videtur annuere Tiracquel. in tract. de privileg. piæ causæ, in præf. circa finem. Menoch. lib. 4. præsumpt. 115. num. 28. qua de re agit Anton. de Bassotis in dicta l. 1. num. 124. cui assentior, ut habeant privilegium piæ causæ, si verè facta fuerint pro salute animæ; non fictæ, aut coloratæ. Quia licet quando agitur de restitutione faciendâ certæ personæ, tunc videatur relictum non posse peti, nisi prævia probatione veritatis aliunde quam ex confessione defuncti: & sic non videatur peti posse tanquam legatum, vel relictum; sed potius tanquam debitum, l. qui Romæ, ff. de solut. tamen stantibus adminiculis & indicis verisimilibus, poterit Episcopus vel executor stare juramento petentis: ut dicit ibidem Andreas de Bassotis dicto num. 125. inter Repetentes volum. 7. post Bald. & Joan. Andream ibi citatos. Imò Ego existimo ista legata pro malè ablati, vel pro exoneratione conscientie, certis personis relictæ, eodem gaudere privilegio, quo relictæ pro incertis malè ablati: quia utroque casu agitur de relicto facto pro salute animæ, quæ sine dubio inter legata pia ab omnibus reconferuntur: ex Barbof. de jur. Eccles. lib. 3. cap. 27. numero 11. Imò ut dicit Bartol. in dicta l. 1. Cod. de sacros. ant. Eccles. num. 36. major est ratio favoris ani-

mæ in similibus relictis pro certis malè ablati, quia in illis major, aut saltem æqualis est necessitas, ut eis, quibus debita sunt, restituantur: nam illis non relictis, testator decederet in peccato mortali: ergo si opera pia voluntariè facta privilegium habent favore animæ, ut eruantur à pœnis Purgatorii, ut dicit Barbof. dict. cap. 27. num. 43. quanto magis id locum habebit in relictis, in quibus adest necessitas; & quibus non relictis agitur de evidenti periculo animæ relinquentis.

Quod maxime procedit in casu proposito: quia pia causa non congruit personæ, cuius favore legatum, seu declaratio facta fuit; cum non ageretur de paupere, nec de causa in qua verteretur anima præjudicium, nisi læsio cum dolo intervenisset, & ad judicandum utrum legatum sit pium, an non, potius inspicere debet cui detur, quam causa propter quam datur: Hodiern. ad dict. l. hac Edictali, quæst. 37. numero 33. & 34.

In hac controversia Consului illi, in ejus favorem declaratio facta fuit, ut confessionem seu declarationem defuncti aliquibus adminiculis roboraret, quibus judicis animus moveri posset, & rei veritas aliqua ratione comprobaretur: cum adminicula verisimilitudini juncta multum probent, ex traditis per Burat. decis. 330. num. 7. cum similibus.

Probatio autem læsionis ad effectum adminiculi fieri potest per testes, vel per peritos: nam etiam temporis præteriti læsio per peritos probari potest, ut ex communi sententia tuetur Pinellus ad l. 2. Cod. de rescind. vendit. cap. 4. n. 2. Seraph. decis. 665. num. 2. Gratian. discept. forens. cap. 600. num. 21.

Hanc eandem considerationem habuit Rota Romana decis. 245. part. 7. recent. ubi mulieris declarationem pro exoneratione conscientie factam, non observata forma, & solemnitate statuti requirentis præsentiam partis, declaravit validam, non obstante defectu dictæ solemnitatis: & ad hoc mota fuit propter varia adminicula, quibus concurrentibus, illa confessio erat adminiculata, & verisimilis reddebatur.

Verum, major difficultas esset, si nulla prorsus concurrerent adminicula: & nihilominus illo casu verius videtur, confessionem esse validam, & obligare hæredes cum privilegiis piæ causæ, ut fuit decisum in Senatu Thololano apud Stephanum Durant. quæst. 26. Cod. Fabr. lib. 4. tit. 24. l. finit. 36. † Ita tamen ut istud debitum non debeatur, nisi in vim testamenti & ultimæ voluntatis; & dummodo non fuerit confessio revocata, ut dicit Merlin. contro. vers. forens. lib. 1. cap. 85. num. 13. † dummodo non agatur de præjudicio legitimæ liberorum: quia tunc confessio deberet aliunde probari, sicut si ageretur de præjudicio creditorum. Joan. Steph. Durant. dicta quæst. 26. num. 3. vel de interesse liberorum primi matrimonij. Hodiern. ad dictam l. hac Edictali, quæst. 37. Dilect. de art. testand. tit. 6. cantel. 6. num. 4. ubi loquitur de præjudicio creditorum, vel legitimæ liberorum. Idem dicendum esset si ageretur de præjudicio falcidie debite hæredi: ex traditis per Mercurial. Merlin. in tract. de legitima, lib. 2. tit. 1. g. 10. num. 15. & 16.

Et quamvis Hodierna ad dictam l. hac Edictali, quæst. 37. existimaverit decisionem Vincentij de Franc. 237. esse dubiam; tamen illam sequuta fuit Rota dicta decis. 245. num. 25. & sequentib. part. 7. recent. ubi dicit confessionem factam ad exonerationem conscientiam, assimilari & equiparari dispositioni factæ ad favorem animæ, & causæ piæ; in qua solemnitates statuti non sunt necessariæ: quod etiam

etiam voluit Gratian. *discept.* 831. num. 1. & 878. num. 21. & 22. quia pia causa in generali continetur dispositione. *Glos. in cap. 2. de rebus Eccles. non alienand. cum similibus.*

Quod tamen Ego non ita simpliciter verum existimo; quia quemadmodum mulier, & minor prohibentur per statutum contrahere; ita etiam prohibentur confiteri. Picus *ad statum Urbis, glos. 7. numero 41.* nisi tamen confessio esset adminiculata: ut per eundem, *numero 42.* Ratio est, quia confessio illa censetur facta in fraudem statuti: *l. qui testantem 27. ff. de probat.* ubi si is qui non poterat alicui legare ultra certam summam, illam leget, & in eo quod summam excedit, confiteatur se debitorem; talis confessio non valet, tanquam facta in fraudem legis. Pic. *dict. glos. 7. numero 236.* Ergo dicta Rotæ Romanæ decisio procedit in suis terminis, nempe quando concurrunt adminicula, & indicia verisimilitudinis ejusdem confessionis: quibus cessantibus non erit validus contractus minoris, aut mulieris sine statuti solemnitatibus factus: alioqui semper sub eo prætextu fierent fraudes, & minores, aut mulieres assererent se contrahere pro exoneratione conscientie: quod esset absurdum, & Republicæ damnosum, ac intentioni statuentium plane contrarium: & in iis terminis existimo veram esse decisionem prædictam Vincentij de Franch. 237. nempe ut procedat in confessione verisimili, & adminiculis suffulta, & indicis, ex quibus constare possit verisimiliter pro conscientie exoneratione, & non in fraudem statuti factam fuisse hujusmodi confessionem.

23 Non tamen negandum est, quin licitum sit hæredi probare errorem confessionis, & declarationis dicti testatoris: si enim testator falsa credulitate motus existimans intervenisse lesionem in contractu venditionis, præfatam confessionem fecisset; sicut ipsemet confessionem revocare potuisset, docendo de errore: ita ejus hæres revocare poterit. Cyniac. *lib. 1. controvers. 65. per tot. & maxime num. 8. & 15.*

24 Cetera quæ concernunt generaliter confessionem factam in testamento, videri poterunt apud Surd. *consil. 69. numero 5.* ubi quod talis confessio non probet debitum, sed valeat in vim legati: & *decis. 285. num. 6.* ubi dicit hoc habere locum, etiam si testator nullis verbis dispositivis usus fuerit; sed addit simplex confessio: quod tamen limitat idem Surd. *decis. 250. numero 7.* ut non valeat talis confessio in vim legati, quando constat quod testator non habuerat animum legandi: plura Gratian. *discept. forens. cap. 116. numero 42. & sequent. Gomef. lib. 1. variar. resol. cap. 12. de legat. num. 81. Riccius collect. 1120. & 339.*

25 Et quod confessio prædicta etiam ad exonerationem conscientie facta, sit irrevocabilis, tradit Seraphin. *decis. 487. numero 11. Tiraquel. de privileg. pie causæ, privileg. 117. Merlin. dicta controvers. 85.*

26 Fallit si sit jurata, vel stipulatio intervenerit; tunc enim revocari non potest. Gratian. *dict. capit. 116. num. 56. Mantie. de conject. lib. 9. tit. 8. numero 10. Surd. consil. 169. num. 9.*

CAPUT CIX.

Utrum Episcopus ex ordine regulari ad Episcopatum assumptus, possit infirmul

cum Episcopatu Præposituram in Ecclesia Cathedrali suæ dioceseos secularum obtinere. Episcopus qui simul habet ex consuetudine Episcopatum, & præbendam canonicalem, quem ordinem in Ecclesia & Capitulo debeat obtinere. Quid de eo qui simul & Vicarius est, & Canonicus. Regula de infirmis resignantibus an locum habeat in provisionibus per obitum coram Ordinario factis: Et quid circa hoc observetur in Gallia: Et utrum illa regula locum habeat in beneficiis reservatis, vel vacantibus in mense reservato. Quid in permutationibus, vel resignationibus factis in favorem certæ personæ. Quid in provisionibus Apostolicis.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus simul & Canonicus in eadem Ecclesia de jure quis esse non potest.
- 2 Potest, tamen de consuetudine canonici cum Episcopatu obtineri.
- 3 Episcopus simul Canonicus, quomodo in Capitulo sedere debeat.
- 4 Quomodo cognoscatur, utrum quis interveniat Episcopus, vel uti Canonicus.
- 5 Vicarius Episcopi sedens in Capitulo, quem locum obtinere debeat.
- 6 Regularibus beneficia secularia conferri non possunt.
- 7 Monachus factus Episcopus non dispensatur a iuris substantialibus religionis, sed duntaxat de accidentalibus, veluti silentio, jejuniis, & similibus.
- 8 Bona Episcoporum religionum, non ipsi, sed Ecclesia de jure communi acquiruntur.
- 9 Quæstia per religiosos antequam ad Episcopatum assumpti fuerint, pertinent ad Monasterium.
- 10 Regula de infirmis resignantibus, seu de vacantibus, secundum veram & communem sententiam locum habet in resignationibus factis coram Ordinario collatore.
- 11 Renunciatio facta tempore magna infirmitatis præsumitur fraudulenta.
- 12 Regula Cancellaria habent vim legis, & non ligant.
- 13 Hodiernis temporibus observatur in Gallia, quod regula de 20. diebus non habet locum in resignationibus factis coram Ordinario.
- 14 Idem in permutatione obtinet, nisi sit fraudulenta, & ex quibus colligatur fraus.
- 15 Regula de 20. diebus locus est, quando per permutationem & collationem fieret præjudicium Graduatæ, vel Nominatæ, etiam coram Ordinario: sed vide num. 17.
- 16 In qualibet permutatione coram Ordinario facta, locum esse regulam de 20. diebus verum, atque ita judicatur in Gallia, & super hujusmodi arresta supremorum Tribunalium reguntur.
- 17 De praxi regula de 20. diebus apud Gallos, non missum.
- 18 Etiam si non ageretur de præjudicio Graduatæ, aut Nominatæ, tamen ex arrestis superiorum Senatorum Gallie, regula de 20. diebus